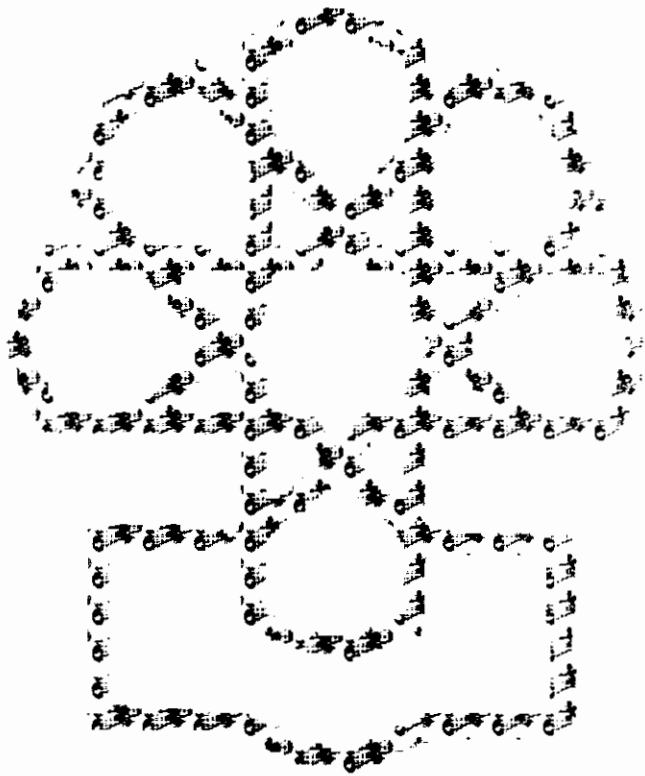

۹

نقش کشاورزی در لایحه بودجه

درباره لایحه بودجه ۱۳۷۹ - شماره (۱۷)

معاونت پژوهشی

دی ۱۳۷۸

کار: دفتر بررسی های اقتصادی

مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع رسانی مارا
شماره: ۱۵۰۲۶
تاریخ: ۷۸/۱۰/۲۶

کد گزارش: ۱۶۰۵۱۰۸

بسمه تعالی

نقش کشاورزی در لایحه بودجه

کد گزارش: ۱۶۰۵۱۰۸

فهرست مطالب

- ۱- مقدمه ۲
- ۲- تحلیل وضعیت پیش‌بینی ارزش افزوده، سرمایه‌گذاری و اشتغال در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور ۲
- ۳- وضعیت اعتبارات عمرانی دولتی در فصل کشاورزی و منابع طبیعی و فصل منابع آب در برنامه سوم ۳
- ۴- وضعیت اعتبارات عمرانی بخش کشاورزی و آب در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ و مقایسه آن با ارقام برنامه سوم توسعه ۵
- ۵- وضع اعتبارات بانکی در بخش کشاورزی در برنامه و لایحه بودجه ۶
- ۶- پیشنهادها در مورد تبصره‌ها ۶

بخش کشاورزی خصوصاً در برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور به عنوان محور توسعه در اولویت قرار گرفت. هر چند این اولویت در همان حد شعار باقی ماند. با وجودی که بخش کشاورزی تأمین کننده یک چهارم تولید ناخالص داخلی، اشتغال کشور، حدود ۱۳ صادرات غیر نفتی کشور است ولی در برنامه های توسعه به طور جدی مورد حمایت قرار نگرفت. با این حال برخلاف بخش های اقتصادی دیگر، به دلایل زیادی از جمله وابستگی کمتر به منابع ارزی، انجام بیش از ۹۵ درصد تولیدات آن به وسیله بخش غیر دولتی و... توانسته به رغم شرایط مختلف اقتصادی و جوی به نرخ رشد خود ادامه دهد. در برنامه سوم توسعه کشور بخش کشاورزی نه تنها به عنوان محور توسعه در اولویت قرار نگرفت بلکه مقایسه اعتبارات عمرانی در نظر گرفته شده در طول سال های برنامه نشان می دهد که این میزان اعتبارات همراه با سهم سرمایه گذاری سیستم بانکی کفاف جبران استهلاک موجودی سرمایه بخش را نمی کند. بنابراین حمایت جدی تر دولت را می طلبد. دولت از طریق توسعه زیرساخت ها، تحقیقات و ترویج و نوآوری و سوق دادن اعتبارات دولتی در قالب بودجه های سالانه جهت سرمایه گذاری های اساسی می تواند نقش مهمی ایفا کند. برای اهمیت نقش دولت مشاهده می شود که به رغم این که بیش از ۹۵ درصد تولید در این بخش به وسیله بخش خصوصی انجام می شود ولی سهم آن در تشکیل سرمایه ثابت ناخالص کمتر از ۱۰ درصد می باشد و آن هم به مشکلات سرمایه گذاری در بخش، کمبود اعتبارات ارزی و ریالی کافی، نبود عوامل حمایتی بیمه سرمایه گذاری در بخش، پایین بودن سود مورد انتظار، مقیاس غیر اقتصادی منابع طبیعی تولید در بخش و... برمی گردد. بنابراین در ساختار فعلی بار تأمین سرمایه در بخش به تشکیلات دولتی برمی گردد که لازم است در لایحه های بودجه سال های برنامه توسعه به آن توجه کافی مبذول گردد.

۲- تحلیل وضعیت پیش بینی ارزش افزوده، سرمایه گذاری و اشتغال در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور

پیش بینی ارزش افزوده بخش های اقتصادی توسط سازمان برنامه و بودجه در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور نشان می دهد که سهم بخش کشاورزی از ۲۵/۳۶ درصد در سال پایه ۱۳۷۸ به ۲۴/۳۱ درصد در سال ۱۳۸۳ کاهش می یابد ولی نرخ رشد آن معادل ۵/۱ درصد در سال های ۱۳۷۸-۱۳۸۳ است. پیش بینی این سهم در سال ۱۳۷۹ معادل ۲۵/۳ درصد و به میزان ۱۱۵،۲۱۸ میلیارد ریال است. همچنین در طی سال های برنامه سوم، کل سرمایه گذاری (اعم از دولتی و خصوصی) از رقم ۹۴،۶۱۲ میلیارد ریال (به قیمت ثابت سال ۱۳۷۸) در سال ۱۳۷۸ به ۱۳۳،۵۷۶ میلیارد ریال (به قیمت ثابت سال ۱۳۷۸) در سال آخر برنامه می رسد که دارای نرخ رشدی معادل ۷/۱ درصد است. در این بین سهم بخش کشاورزی از کل پیش بینی سرمایه گذاری در طی سال های برنامه سوم از ۵/۶ درصد در سال ۱۳۷۸ به ۴/۸۹ درصد در سال ۱۳۸۳ کاهش می یابد ولی به صورت قدر مطلق میزان رشد آن ۴/۳ درصد است. مسئله در اینجا این است که با رشد ۴/۳ درصدی سرمایه گذاری چگونه و با چه امکاناتی می توان انتظار رشد ۵/۱ درصدی از بخش

کشاورزی داشت. به هر حال برآورد میزان استهلاك موجودی سرمایه در بخش^۱ نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری فعلی كفاف جبران استهلاك موجودی سرمایه بخش کشاورزی را نمی‌کند چه رسد به این که به سرمایه‌گذاری خالص جدید نیز منجر شود. امکانات گسترش سطح زیرکشت، ترویج و آموزش، تکنولوژی و... نیز بدون افزایش سرمایه‌گذاری و تأمین مالی امکان‌پذیر نیست تا بتوان انتظار چنین رشدی از بخش کشاورزی را داشت.

در رابطه با اشتغال نیز پیش‌بینی سازمان برنامه و بودجه درباره تعداد اشتغال جدید در بخش کشاورزی طی برنامه سوم توسعه کشور نشان می‌دهد که اشتغال در این بخش از ۳۰۵۱۶ هزار نفر در سال ۱۳۷۸ به ۴۰۱۹ هزار نفر در سال آخر برنامه خواهد رسید که در واقع باید ۵۰۳ هزار شغل جدید طی برنامه توسط بخش کشاورزی ایجاد شود. به هر حال از یک طرف جاذبه‌های شهری و امکانات بیشتر در شهرها باعث گرایش نیروهای جوان خلاق روستایی به مهاجرت شده و از طرف دیگر کمبود سرمایه‌گذاری مزید بر علت شده و امکان ایجاد حجم اشتغال پیش‌بینی شده طی برنامه سوم توسط بخش کشاورزی وجود نخواهد داشت. زیرا علاوه بر عوامل فوق برای ایجاد هر شغل نیاز به سرمایه‌گذاری جدید است و همان‌طوری که گفته شده پیش‌بینی و سرمایه‌گذاری در بخش كفاف جبران استهلاك را نیز نمی‌کند.

جدول ۱- پیش‌بینی ارزش افزوده و سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی طی سال‌های برنامه سوم (پیشنهادی سازمان برنامه)

ارقام به میلیارد ریال - درصد

شرح	سال		۱۳۷۸		۱۳۷۹		۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳		نرخ رشد دوره
	مقدار	سهم	مقدار	سهم	مقدار	سهم	مقدار	سهم	مقدار	سهم	مقدار	سهم	مقدار	سهم	
تولید ناخالص داخلی کشور	۴۳۵,۷۱۴	-	۴۵۵,۳۲۱	-	۴۸۰,۳۶۳	-	۵۱۱,۵۸۷	-	۵۴۵,۸۶۴	-	۵۸۲,۹۸۲	-	۵۸۲,۹۸۲	-	۶
ارزش افزوده بخش کشاورزی	۱۱۰,۵۱۰	۲۵.۳۶	۱۱۵,۲۱۸	۲۵.۳	۱۲۱,۳۴۷	۲۵.۳	۱۲۸,۰۱۲	۲۵.۰۲	۱۳۴,۵۰۸	۲۴.۶۴	۱۴۱,۶۹۷	۲۴.۶۴	۱۴۱,۶۹۷	۲۴.۳۱	۵/۱
کل سرمایه‌گذاری کشور	۹۴,۶۱۲	-	۱۰۰,۱۹۷	-	۱۰۱,۰۱۶	-	۱۱۴,۹۰۷	-	۱۲۳,۸۵۳	-	۱۳۳,۵۷۶	-	۱۳۳,۵۷۶	-	۷/۱
سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی	۵,۲۹۷	۵.۶	۵,۴۳۲	۵.۴۲	۵,۶۴۲	۵.۵۹	۵,۸۹۲	۵.۱۳	۶,۱۹۵	۵.۱۰	۶,۵۳۵	۵.۱۰	۶,۵۳۵	۴/۹	۴/۳

۳- وضعیت اعتبارات عمرانی دولتی در فصل کشاورزی و منابع طبیعی و فصل منابع آب در برنامه سوم

براساس پیش‌بینی قانون برنامه دوم توسعه کشور، برآورد شده بود که سهم اعتبارات فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبارات امور اقتصادی از ۶/۸۵ درصد در سال ۱۳۷۳ به ۷/۴ درصد در سال ۱۳۷۸ افزایش یابد یعنی اعتبارات فصل کشاورزی و منابع طبیعی به قیمت جاری به طور متوسط رشدی معادل ۲۶/۶ درصد داشته باشد. برابر پیش‌بینی برنامه سوم، اعتبارات عمرانی فصل کشاورزی و منابع طبیعی از رشدی بالاتر از برنامه دوم برخوردار است به طوری که از ۸۱۳/۹ میلیارد ریال به قیمت جاری در سال ۱۳۷۸ به ۵۴۳۶/۶ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۳ می‌رسد که نرخ رشدی معادل ۴۶/۲ درصد را نشان می‌دهد. سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبارات امور اقتصادی از ۱۲/۴ درصد در سال ۱۳۷۸ به ۱۹/۵ درصد در سال آخر برنامه می‌رسد و سهم آن از کل اعتبارات عمرانی از ۴ درصد در سال ۱۳۷۸ به ۸/۱ درصد در سال ۱۳۸۳

۱. حسینی، رضا، برآورد بهره‌وری موجودی سرمایه در بخش کشاورزی ایران، طرح تحقیقاتی مؤسسه مطالعات پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، تهران، ۱۳۷۶.

می‌رسد. لازم به ذکر است که اعتبارات عمرانی دولت از لحاظ تعریف و محتوا انطباق کاملی با تشکیل سرمایه یا سرمایه گذاری در حساب‌های ملی ندارد و بنا به نظرات کارشناسی حداکثر ۷۰ درصد این اعتبارات می‌تواند منجر به سرمایه گذاری گردد. بنابراین نمی‌توان انتظار داشت افزایش سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبارات عمرانی صد در صد به سرمایه گذاری در بخش منجر می‌شود.

جدول ۲- وضعیت اعتبارات عمرانی فصل کشاورزی و منابع طبیعی و فصل منابع آب در برنامه دوم توسعه

واحد: میلیارد ریال به قیمت جاری - درصد

شرح	سال	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	میانگین رشد برنامه (درصد)
فصل کشاورزی و منابع طبیعی		۴۹۲	۷۵۹	۹۸۲	۱,۱۸۳	۱,۴۵۷	۱,۶۰۳	۲۶/۶
فصل منابع آب		۹۴۳	۱,۲۱۸	۱,۴۲۶	۱,۵۶۵	۱,۷۹۱	۱,۹۲۰	۱۵/۳
کل امور اقتصادی		۷,۱۸۴	۹,۳۴۳	۱۱,۸۱۶	۱۴,۷۳۰	۱۷,۸۴۷	۲۱,۶۵۵	۲۴/۷
کل اعتبارات عمرانی		۱۱,۲۱۹	۱۳,۷۹۸	۱۶,۹۱۱	۲۰,۶۱۵	۲۴,۵۱۵	۲۹,۱۹۰	۲۱
سهم فصل کشاورزی از کل امور اقتصادی		۶/۸	۸/۱	۸/۳	۸/۰	۸/۲	۷/۴	۱/۵۶
سهم فصل کشاورزی از کل اعتبارات عمرانی		۴/۴	۵/۵	۵/۸	۵/۷	۵/۹	۵/۵	۴/۶
سهم فصل کشاورزی از کل امور اقتصادی		۱۳/۱	۱۳	۱۲/۱	۱۰/۶	۱۰	۸/۸	-۷/۵
سهم فصل کشاورزی از کل اعتبارات عمرانی		۸/۴	۸/۸	۸/۴	۷/۶	۷/۳	۶/۶	-۴/۸

سهم فصل منابع آب از اعتبارات عمرانی در سال‌های اول برنامه دوم حدود دو برابر سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی بود و در مجموع طی سال‌های برنامه دوم بیش از آن بود. همان طوری که از جدول شماره ۳ مستفاد می‌گردد اعتبارات عمرانی فصل منابع آب در طول برنامه سوم حدود ۲۰ درصد رشد دارد ولی سهم فصل منابع آب از کل اعتبارات امور اقتصادی از ۴۰/۵ درصد در سال ۱۳۷۸ به ۲۳ درصد در سال ۱۳۸۳ کاهش می‌یابد و نرخ رشد آن در طی دوره برنامه منفی (۱۰- درصد) است. همچنین سهم فصل منابع آب از کل اعتبارات عمرانی از ۱۳ درصد در سال ۱۳۷۸ به ۹/۶ درصد در سال ۱۳۸۳ کاهش می‌یابد. حال با توجه به این که بیش از ۹۴ درصد منابع آب به مصارف کشاورزی می‌رسد و از آنجا که طبق برآورد کارشناسان از حجم کل سالانه منابع آب کشور (حدود ۴۱۳ میلیارد متر مکعب) بین ۱۳۵ تا ۱۴۸ میلیارد متر مکعب آن قابل بهره‌برداری است ولی در شرایط موجود از این منابع آبی در مجموع ۹۳ میلیارد متر مکعب در هر سال مورد استفاده قرار می‌گیرد و از طرفی راندمان آبیاری در بخش کشاورزی در حد پایینی حدود ۳۱/۵ درصد است لذا کاهش سهم فصل منابع آب در برنامه سوم توسعه و در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ مطلوب نیست.

جدول ۳- وضعیت اعتبارات عمرانی فصل کشاورزی و منابع طبیعی و فصل منابع آب در برنامه سوم به قیمت جاری و قیمت ثابت ۱۳۸۱
واحد: میلیارد ریال و درصد

شرح	سال	۱۳۷۸		۱۳۷۹		۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳	
		ثابت	جاری	ثابت	جاری	ثابت	جاری	ثابت	جاری	ثابت	جاری	ثابت	جاری
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۸۱۴	۱,۳۶۵	۱,۱۳۸	۱,۶۸۷	۱,۱۹۸	۲,۲۹۹	۱,۴۱۷	۳,۲۲۷	۱,۷۴۴	۵,۴۳۳	۲,۷۹۴	۴۶	۲۸
فصل منابع آب	۲,۶۴۸	۳,۰۸۸	۲,۵۷۵	۳,۵۶۷	۲,۵۳۳	۴,۲۱۱	۲,۵۹۵	۵,۰۵۱	۲,۷۳۰	۶,۴۷۹	۳,۳۳۳	۱۹۶	۴۷
کل امور اقتصادی	۶,۵۴۴	۹,۳۵۸	۷,۸۰۴	۱۱,۴۷۸	۸,۱۵۲	۱۴,۷۸۹	۹,۱۱۲	۱۹,۲۹۶	۱۰,۴۳۰	۲۷,۷۹۶	۱۴,۲۹۸	۳۳	۱۶۹
کل اعتبارات عمرانی	۲۰,۳۵۲	۲۵,۹۰۶	۲۱,۶۰۶	۳۱,۲۹۶	۲۲,۲۲۷	۳۹,۱۲۳	۲۴,۱۰۵	۴۹,۵۸۸	۲۶,۸۰۴	۶۷,۱۲۳	۳۴,۵۲۸	۲۷	۱۱۳
سهم فصل کشاورزی ریز بر مبنای اقتصادی	۱۲۴	۱۴۶	۱۴۶	۱۴۷	۱۴۷	۱۵/۵	۱۵/۵	۱۶/۷	۱۶/۷	۱۹/۵	۱۹/۵	۹/۵	۹/۵
سهم فصل کشاورزی از کل اعتبارات عمرانی	۴۰	۵۳	۵۳	۵/۴	۵/۴	۵/۸	۵/۸	۶/۵	۶/۵	۸/۱	۸/۱	۱۵	۱۵
سهم فصل کشاورزی از کل امور اقتصادی	۴۰/۵	۳۳	۳۳	۳۱/۱	۳۱/۱	۲۸/۵	۲۸/۵	۲۶	۲۶	۲۳	۲۳	-۱۰	-۱۰
سهم فصل کشاورزی از کل اعتبارات عمرانی	۱۳	۱۱/۹	۱۱/۹	۱۱/۴	۱۱/۴	۱۰/۷	۱۰/۷	۱۰	۱۰	۹/۶	۹/۶	-۵/۹	-۵/۹

۴- وضعیت اعتبارات عمرانی بخش کشاورزی و آب در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ و مقایسه آن با ارقام برنامه سوم توسعه

کل اعتبارات عمرانی دولت در سال ۱۳۷۹ حدود ۲۴,۹۳۵ میلیارد ریال برآورد شده است که نسبت به اعتبارات عمرانی مصوب سال ۱۳۷۸ (معادل ۳۳,۳۶۰ میلیارد ریال) کاهش قابل ملاحظه‌ای نشان می‌دهد.^۱ به طوری که درصد تغییرات آن منفی (۲۵-) درصد است. سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبارات عمرانی دولت در سال ۱۳۷۹ معادل ۵/۳ درصد است که برابر سهم در نظر گرفته شده در برنامه سوم توسعه کشور است. ولی از نظر مقدار به صورت قدر مطلق کاهش نشان می‌دهد به طوری که مبلغ در نظر گرفته شده در برنامه سوم در سال ۱۳۷۹ برابر ۱,۳۶۵ میلیارد ریال به قیمت جاری بود. ولی در لایحه برنامه حدود ۱,۳۲۸ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است که البته تفاوت خیلی معنی دار نیست.

همچنین کل اعتبارات امور اقتصادی در سال ۱۳۷۹ حدود ۱۲,۷۶۰ میلیارد ریال برآورد شده است که نسبت به مصوب سال ۱۳۷۸ (معادل ۲۱,۲۵۱ میلیارد ریال) و پرداختی سال ۱۳۷۷ (معادل ۱۳,۹۲۱ میلیارد ریال) کمتر است. از کل اعتبارات امور اقتصادی سال ۱۳۷۹ حدود ۱۰,۷۶۴ میلیارد ریال آن عمرانی و مابقی جاری است. سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبارات امور اقتصادی سال ۱۳۷۹ حدود ۱۸/۶ درصد است که نسبت به سهم در نظر گرفته شده در برنامه سوم توسعه معادل ۱۴/۶ درصد بیشتر است. در واقع افزایش مذکور به دلیل کاهش سهم فصل منابع آب از امور اقتصادی است ولی در کل اعتبارات عمرانی سهم آن تغییری نکرده است.

سهم فصل منابع آب از کل اعتبارات عمرانی سال ۱۳۷۹، ۱۲/۷ درصد است که نسبت به سهم در نظر گرفته شده در برنامه سوم (معادل ۱۱/۹ درصد) بیشتر است ولی سهم آن از کل اعتبارات عمرانی امور اقتصادی (معادل ۲۹/۴ درصد) نسبت به سهم در نظر گرفته شده در برنامه سوم (معادل ۳۳ درصد) کمتر است. لذا همان طوری که گفته شده کاهش سهم فصل منابع آب از امور اقتصادی برابر افزایش سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی از امور اقتصادی است و بنابراین در مجموع می‌توان گفت همخوانی بین ارقام

۱. در صورتی که برخی اعتبارات عمرانی در سال ۱۳۷۹ طبق تعریف از درون آن حذف شده باشد، لااقل سازمان برنامه و بودجه می‌باید در حد یک زیرنویس در مورد آن توضیح می‌داد تا امکان همسنجی آن با لایحه بودجه سال‌های قبل برقرار گردد.

برنامه سوم توسعه و لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ در زمینه اعتبارات عمرانی بخش کشاورزی وجود دارد.

جدول ۴- خلاصه اعتبارات کل و عمرانی برحسب امور اقتصادی (فصل کشاورزی و منابع طبیعی و فصل منابع آب)

ارقام: به میلیارد ریال

در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹

سال شرح	۱۳۷۸ مصوب			۱۳۷۹ برآورد		
	جاری	عمرانی	کل	جاری	عمرانی	کل
کل اعتبارات دولتی	۶۶,۰۵۲	۳۲,۷۹۵	۹۸,۸۴۷	۸۵,۴۶۰	۲۴,۹۳۵	۱۱۰,۳۹۵
اعتبارات امور اقتصادی	۳,۳۰۶	۱۷,۹۴۴/۵	۲۷,۲۵۰/۵	۱,۹۹۵/۵	۱۰,۷۶۴/۵	۱۲,۷۶۰
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۸۲۴	۹۷۵	۱,۷۹۹	۱,۰۴۱/۵	۱,۳۲۸	۲,۳۶۹/۵
فصل منابع آب	۱۶/۵	۳,۴۸۳	۳,۴۹۹/۵	۱۷/۹۹	۳,۱۶۳	۳,۱۸۱/۴
سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبارات	۱/۲	۳/۰	۱/۸	۱/۲	۵/۳	۲/۱۵
سهم فصل کشاورزی از کل اعتبارات امور اقتصادی	۲۵	۵/۴	۶/۶	۵۲	۱۲/۳	۱۸/۵
سهم فصل منابع آب از کل اعتبارات دولتی	۰/۰۲	۱۰/۶	۳/۵	۰/۰۲	۱۲/۷	۲/۱۸
سهم فصل آب از اعتبارات امور اقتصادی	۰/۵	۱۹/۴	۱۲/۸	۰/۹	۲۹/۴	۲۵

۵- وضع اعتبارات بانکی در بخش کشاورزی در برنامه و لایحه بودجه

وضعیت اعتبارات بانکی در بخش کشاورزی طی دوره ۱۳۷۳-۱۳۷۷ نشان می‌دهد که به طور متوسط ۱۵/۳ درصد از مانده کل اعتبارات سیستم بانکی در اختیار این بخش قرار داده شده است. در حالی که سهم بخش کشاورزی از مانده اعتبارات بانکی طی سال‌های برنامه دوم به طور متوسط ۲۵ درصد تعیین شده بود. در ضمن عدم گزارش میزان تسهیلات اعطایی توسط بانک‌های تجاری به بخش‌های اقتصادی نشان می‌دهد که گزارش سهم مانده تنها جهت رفع تکلیف است و به آن نمی‌توان تکیه و استناد کرد از طرفی افزایش تسهیلات اعطایی بانک تخصصی (کشاورزی) مربوطه به دلیل افزایش حجم اعتبارات تکلیفی (تبصره‌ای) بوده است به طوری که در سه سال گذشته حدود ۵۰ درصد اعتبارات پرداختی این بانک از طریق تکالیف بودجه (تبصره‌ها) بوده است. در ضمن در سال‌های اخیر حدود ۲۵ درصد تسهیلات اعطایی این بانک تسهیلات سرمایه‌ای بوده و مابقی صرف تأمین هزینه‌های جاری و سرمایه در گردش واحدهای تولیدی شده است. حال مقایسه کاهش رشد مانده منابع تکلیفی (تبصره‌ها) در لایحه بودجه سال‌های برنامه به میزان ۱۵ درصد و از طرفی عدم رغبت بانک‌ها به اعطای تسهیلات بلندمدت سرمایه‌ای به بخش کشاورزی و همچنین ضعف بنیه مالی بهره‌برداران جهت سرمایه‌گذاری اساسی در بخش می‌توان نتیجه گرفت که روند سرمایه‌گذاری بخش در سال‌های برنامه سوم نیز روندی نامطلوب خواهد بود. لذا پیشنهاد می‌گردد در برخی تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ اصلاحات و الحاقاتی به شرح زیر صورت گیرد.

۶- پیشنهادها در مورد تبصره‌ها

۱- برای این که بانک تخصصی مربوطه (کشاورزی) بتواند جهت تأمین سرمایه بلندمدت پروژه‌های بخش

کشاورزی به فعالیت ادامه دهد به بند «ع» از تبصره (۲) اضافه شود که: به دولت اجازه داده می شود به منظور تأمین مالی توسعه بخش کشاورزی معادل مالیات عملکرد سال قبل بانک کشاورزی از محل اعتبارات پیش بینی شده در بودجه سالانه بابت افزایش سرمایه به بانک مذکور مسترد گردد.

۲- همان طوری که در بالا اشاره شد بانک های تجاری رغبتی به پرداخت تسهیلات به بخش های دیر بازده آب و کشاورزی ندارند لذا لازم است به تبصره ۳ یک بند اضافه شود تحت این عنوان: چنانچه بانک های تجاری به هر دلیلی تا اوایل دی ماه ۱۳۷۹ قادر به اعطای کلیه تسهیلات بانکی متناسب با سهمیه تعیین شده توسط بانک مرکزی برای بخش های آب و کشاورزی نشوند، باید مانده سهمیه اعتبار مربوطه را ضمن تأمین اعتبار در اختیار بانک کشاورزی قرار دهند تا بانک کشاورزی به عاملیت سایر بانک ها تکالیف قانونی مذکور را در اعطای تسهیلات بانکی به انجام رسانند.

۳- از آنجا که صندوق تضمین سرمایه گذاری آب و کشاورزی فاقد بنیه مالی مناسب است لذا در سال ۱۳۷۹ حداقل معادل ۲۰ میلیارد ریال کمک جهت تقویت منابع مالی صندوق یاد شده در اختیار بانک تخصصی مربوطه (کشاورزی) قرار گیرد. این بند می تواند به تبصره ۱۱ الحاق شود.

۴- پیشنهاد می شود جهت افزایش سهم سرمایه بانک تخصصی کشاورزی در تأمین مالی طرح های بلندمدت کشاورزی یک جز به بند «ب» تبصره ۲۹ اضافه شود بدین صورت که تا مبلغ ۱۰۰۰ میلیارد ریال برای افزایش سرمایه بانک کشاورزی جهت اعطای تسهیلات مورد نیاز سرمایه گذاری بخش کشاورزی اختصاص یابد.

۵- نظر به اهمیت بخش ترویج و تحقیقات در پیشبرد امور توسعه بخش کشاورزی لازم است در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ «هزینه های تحقیقاتی» سازمان تحقیقاتی و آموزش و ترویج کشاورزی از درصد تغییر فعلی (برابر ۲/۲ درصد نسبت به مصوب سال ۱۳۷۸) به ۱۰ درصد تغییر یابد. لازم به توضیح است هزینه سازمان آموزش و ترویج کشاورزی در حال حاضر ۱۰/۷ میلیارد ریال است که نسبت به رقم مصوب سال ۱۳۷۸ برابر ۱۰/۵ میلیارد ریال فقط ۲/۲ درصد رشد دارد.

۶- در قالب یکی از تبصره ها (۱۶ یا تبصره دیگر) پیشنهاد می شود دولت مکلف گردد منابع مالی حاصل از واگذاری طرح های نیمه تمام و واحدهای تولیدی و خدماتی بخش آب و کشاورزی را به بخش غیردولتی به عنوان اعتبارات عمرانی برای افزایش سرمایه گذاری در بخش صرف نماید.